

Asia: Toteutuuko perusoikeuksien mukainen oikeus elämään, jos välittömästi elämää ylläpitävä lääkehoito siirtyy vuosittaisen alkuomavastuuosuuden piiriin?

Lääkekorvausjärjestelmän kokonaisuudistus

Osalle lääkkeitä tarvitsevista ihmisistä lääkevalmiste on pysyvä, välittömästi elämää ylläpitävä elinehto. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltu lääkekorvausesitys¹ toisi toteutuessaan vuosittaisen lääkekulujen alkuomavastuuosuuden kaikille 18 vuotta täyttäneille. Toisin kuin nyt, lääkkeen käyttäjä voisi saada hinnasta sairausvakuutuslain mukaisen korvauksen vuosittain vasta alkuomavastuun ylityttyä.

Esityksen mukaan ensimmäisenä vuotena (2015) alkuomavastuun määrä olisi 40 euroa. Tulevina vuosina alkuomavastuuta on mahdollista korottaa. Lääkkeen käyttäjän kannalta alkuomavastuun suuruus riippuisi jatkossa poliittisesta päätöksenteosta.

Oikeus elämään

Oikeus elämään on Suomen perustuslakiin kirjattu yhteinen yhteiskunnallinen tahtotila. Esitetyssä korvausjärjestelmässä välittömästi elämää ylläpitävää lääkehoitoa tarvitseva ihminen joutuisi joka vuosi maksamaan oman hengissä pysymisensä edellytyksestä. Onko perusoikeus elämään turvattu, jos lääkkeet, jotka ovat elämälle välttämättömiä, ovat vuosittaisen alkuomavastuun piirissä? Kysymys on myös eettinen.

Välittömästi elämää ylläpitävä lääkehoito

Nykyisin välittömästi elämää ylläpitävä lääkehoito kuuluu ylempään erityiskorvausluokkaan (100 %). Siinä lääkekohtainen ostokertakohtainen omavastuuosuus on kolme euroa (yhdeällä valmisteella 12 euroa vuosittain).

Vakavat ja pitkäaikaiset sairaudet, joiden hoito edellyttää vaikutustavaltaan korvaavaa tai korjaavaa välttämätöntä lääkettä (100%:n korvaus), luokitellaan valtioneuvoston asetuksessa.²

Sairaudet ovat:

- 1) Aivolisäkkeen etulohkon vajaatoiminta
- 2) Vesitystauti
- 3) Diabetes
- 4) Kilpirauhasen vajaatoiminta
- 5) Lisämunuaisten kuorikerroksen vajaatoiminta
- 6) Lisäkilpirauhasten vajaatoiminta
- 7) Pernisiöösi anemia ja muut B12-vitamiinin imeytymishäiriöt
- 8) Myasthenia gravis
- 9) MS-tauti
- 10) Parkinsonin tauti ja siihen verrattavat liikehäiriöt
- 11) Epilepsia ja siihen verrattavat kouristustilat

¹ Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta STM096:00/2013

² Valtioneuvoston asetus lääketieteellisiin perusteisiin vaikeiksi ja pitkäaikaisiksi arvioitavista sairauksista, joiden lääkehoidon kustannuksista sairausvakuutuslain 5 luvun 5 §:n 2 momentin perusteella korvataan 65 tai 100 prosenttia 17.1.2013/25

- 12) Vaikeat psykoosit ja muut vaikeat mielenterveyden häiriöt
- 13) Älyllisesti kehitysvammaisilla esiintyvät käyttäytymisen häiriöt
- 14) Glaukooma
- 15) Rintasyöpä
- 16) Eturauhassyöpä
- 17) Leukemiat, muut pahanlaatuiset veri- ja luuydintaudit sekä pahanlaatuiset imukudostaudit
- 18) Trigemini- tai glossofaryngikusneuralgia
- 19) Gammaglobuliinin puutostila
- 20) Sukurauhasten vaikea vajaatoiminta
- 21) Aplastinen anemia
- 22) D-vitamiinin krooniset aineenvaihduntahäiriöt
- 23) Synnynnäiset aineenvaihduntahäiriöt
- 24) Krooniset hyytymishäiriöt
- 25) Elinsiirron tai kudossiirron jälkitila
- 26) Gynekologiset syövät
- 27) Itsenäinen verihiutaleiden tai granulosityttien niukkuus
- 28) Pahanlaatuiset kasvaimet, joita ei ole edellä erikseen mainittu
- 29) Sarkoidoosi
- 30) Vaikea haiman krooninen vajaatoiminta
- 31) Yleinen erythrodermia
- 32) Rakkoihottuma
- 33) Dialyysihoitoa edellyttävä uremia
- 34) Munuaisen vajaatoimintaan liittyvä vaikea anemia

Välittömästi elämää ylläpitäviä lääkehoitoja ovat mm. insuliinipuutoksen korvaushoito diabeteksessa, kortisolin korvaushoito Addisonin taudissa, myastenia graviksen hoito, osa epilepsiasta, osa hyytymishäiriöistä, osa verisolujen puutoksista sekä dialyysihoito. Lääkehoidon keskeyttäminen merkitsee nopeaa menehtymistä sairauteen. Muissa näistä sairauksista lääkehoidon keskeyttäminen johtaa vakaviin terveydellisiin haittoihin. Vaara ei ole välitön, mutta ilmenee lyhyehköllä tai pidemmällä yksilöllisellä viiveellä.

Mikäli ihmisellä on käytössään muita sairausvakuutuksesta korvattavia lääkkeitä välittömästi elämää ylläpitävän lääkkeen lisäksi, 40 euron suuruinen alkuomavastuu ylittyy muiden valmisteiden ostamisen vuoksi. Heillä 40 euron alkuomavastuun jälkeen kaikki valmisteet, mukaan luettuna välittömästi elämää ylläpitävä lääkehoito, olisi korvauksen piirissä. Näin ei kävisi, mikäli ihmisellä ei ole käytössään muuta kuin välittömästi elämää ylläpitävä lääkehoito.

Insuliini on elinehto

Insuliini on haiman erittämä, elimistön energia-aineenvaihduntaa säätelevä hormoni. Ihminen ei pysty elämään ilman insuliinia: jos haima on lakannut tuottamasta sitä tai insuliinia erittyy huomattavan vähän, puuttuva insuliini on korvattava annostelemalla insuliinia päivittäin pistoksina tai pumpun avulla.

Terveen ihmisen elimistö säätelee veren glukoosi- eli sokeripitoisuutta tarkasti joka hetki. Täydellisessä insuliinipuutoksessa kehittyy nopeasti hengenvaarallinen happomyrkytys, johon ihminen menehtyy hyvin lyhyessä ajassa.

Insuliinista kokonaan riippuvaisia diabeetikkoja on Suomessa noin 43 000.³ Vuosittaiseen alkuomavastuuseen liittyvä ongelma koskee erityisesti niitä 18 vuotta täyttäneitä diabeetikkoja, jotka ovat täysin riippuvaisia insuliinista eivätkä käytä muita korvattavia lääkkeitä. Kyseessä on pieni diabeetikkojen joukko. Diabetesliiton Kelasta pyytämien tilastotietojen mukaan Suomessa on yhteensä 6 057

---

³ 42 548 v. 2007. Diabeteksen kustannukset Suomessa 1998-2007. Jarvala, Raitanen, Rissanen. Tampereen yliopisto 2010.

henkilöä, joilla oli 31.12.2013 erityiskorvausoikeus vain insuliinista eikä muita korvattavia lääkkeitä. Heistä 4 365 on 18 vuotta täyttäneitä.

Muiden välittömästi elämää ylläpitäviä lääkkeitä käyttävien lukumäärää Diabetesliitolla ei ole.

Lisätiedot: Riitta Vuorisalo, sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntija, Suomen Diabetesliitto ry
p: 0400 723 667 riitta.vuorisalo@diabetes.fi

Helsingissä 13.6.2014

Eduskunnan diabetesryhmän puolesta

Antti Rantakangas
puheenjohtaja

Janne Juvakka
toiminnanjohtaja
Suomen Diabetesliitto